

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

09.11..2020

Кырынды авылы

№ 25

Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының «Кырынды авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге милкендәге гидротехник корылмаларны (буаларны) имин эксплуатацияләү кагыйдәләрен раслау турында

«Закон бозуларны бетерү турында» 2020 елның 30 апрелендәге 02-05-2020/4 номерлы Казан районара табигатьне саклау прокуратурасы Идел төбәкара табигатьне саклау прокуратурасының карарын үтәү йөзеннән, «Закон бозуларны бетерү турында» 2020 елның 25 сентябрәндәге 02-08-02/295 номерлы Әгерже район прокуратурасы күрсәтмәсен үтәү йөзеннән, «Россия Федерациясендә жирле үзидәрә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон, «Гидротехник корылмаларның иминлеге турында» 1997 елның 21 июлендәге 117-ФЗ номерлы Федераль закон, «Гидротехник корылмаларны (суднолар йөри торган һәм порт гидротехник корылмаларыннан тыш) эксплуатацияләү кагыйдәләрен тотуга карата таләпләрне раслау турында» 2015 елның 2 октябрәндәге 395 номерлы Федераль экологик, технологик һәм атом күзәтчелеге хезмәте боерыгы нигезендә, Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районы Кырынды авыл жирлеге башкарма комитеты к а р а р б и р э:

1. Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының «Кырынды авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге милкендәге гидротехник корылмаларны (буаларны) имин эксплуатацияләү кагыйдәләрен расларга (кушымта итеп бирелә).

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районы Кырынды авыл жирлегенә мәгълүмат стендларында, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының рәсми сайтында (<https://www.agryz.tatarstan.ru>) «Авыл жирлекләре» бүлегендә, Татарстан Республикасының хокукий мәгълүмат порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) бастырып чыгарырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Житәкчесе

И. И. ЗАКИРОВ

**Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының
«Кырынды авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге милкендәге гидротехник
корылмаларны (буаларны) имин эксплуатацияләү кагыйдәләре**

1. Гомуми нигезләмәләр

Гидротехник корылмаларны (алга таба - ГТС) имин эксплуатацияләү кагыйдәләре Федераль экологик, технологик һәм атом күзәтчеләге хезмәтенен 2015 елның 2 октябрдәге 395 номерлы боерыгы белән расланган гидротехник корылмаларны (суднолар йөреше һәм порт гидротехник корылмаларыннан тыш) эксплуатацияләү кагыйдәләрен тотуга таләпләр нигезендә эшләнган.

Гидротехник корылма милекчәсе булып «Кырынды авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге тора.

Персоналның составы һәм саны ГТС классына һәм ГТС иминлеген тәмин итә торган эксплуатация эшләре күләменә бәйле рәвештә проект тарафыннан билгеләнә.

Кырынды авыл жирлеге башкарма комитеты җитәкчәсе ГТСны эксплуатацияләгән өчен җаваплы, ГТСның эшкә сәләтле һәм авариясез эшләвен тәмин итә, моның өчен ГТСның торышын системалы күзәтү башкарыла.

Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының Кырынды авыл жирлеге җитәкчәсе Ростехнадзорның Идел бие идарәсенен территорияль аттестация комиссиясендә аттестация узарга һәм тиешле таныклыкка ия булырга тиеш.

«Кырынды авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге милкендәге жирлек территориясендә урнашкан гидротехник корылмаларны (буаларны) эксплуатацияләүнең төп бурычы аларның әйләнә-тирә мохитне саклау таләпләрен үтәгәндә, ГТС эксплуатацияләгәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә ГТС нормаларын һәм куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәгәндә, ГТСның торыш күрсәткечләрен тикшереп торуну тәмин итүдән гыйбарәт.

Күзәтчелек органнары күрсәтмәләрен үтәү мәҗбүри. Күзәтчелек органнары күрсәтмәләрен үтәмәгән өчен ГТС милекчәсе җаваплы.

2. Нормаль эксплуатацияләү өчен кирәкле документлар

ГТСта нормаль эксплуатацияләү өчен корылмаларның торышын һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләрен чагылдыра торган документация булырга тиеш:

- гидротехник корылмаларның техник паспортлары;
- башкарма сызымнар;
- кадастр паспорты;
- сусаклагычлардан файдалану кагыйдәләре;
- ГТСны эксплуатацияләү буенча жирле инструкцияләр;

күзөтү журналлары.

Куркынычсызлык критерийлары һәр ГТС өчен аның конструктив үзенчәлекләрен, геологик, гидрологик, климатик һәм сейсмик шартларын исәпкә алып билгеләнә.

Жирлек территориясендә урнашкан ГТС нормаль куркынычсызлык дәрәжәсенә ия, ягъни ГТС проектка, гамәлдәге нормаларга һәм кагыйдәләргә туры килә, куркынычсызлык критерийлары корылмаларның һәм нигезләреннән эшкә яраклаштырылган торышыннан артмый, эксплуатация гамәлдәге закон актларын, нормаларны һәм кагыйдәләрне бозмыйча гына гамәлгә ашырыла, дәүләт контроле һәм күзәтчеләге органнары күрсәтмәләре үтәлә.

Иминлек декларациясе эшләнми, жирлек территориясендә урнашкан ГТС иминлекне декларацияләргә тиешле объектлар исемлегенә керми.

«Гидротехник корылмаларның иминлеге турында» 1997 елның 21 июлендәге №117-ФЗ РФ Законының 15 статьясы нигезендә, гидротехник корылма һәлакәте нәтижәсендә физик затларның гомеренә, сәламәтлегенә, физик һәм юридик затларның мөлкәтенә зыян китерү нәтижәсендә барлыкка килә торган йөкләмәләр буенча гражданлык җаваплылыгы куркынычы әлеге гидротехник корылманы төзү һәм эксплуатацияләү вакытында мәҗбүри иминиятләштерелергә тиеш. Гидротехник корылма милекчесе яки эксплуатацияләүче оешма зыян салган өчен гражданлык җаваплылыгы куркынычын иминиятләштерүче булып тора.

3. ГТСка техник хезмәт күрсәтү

3.1. ГТС торышын эксплуатация контролен гамәлгә ашыру

ГТСның хәлен һәм эшен эксплуатацияләү контроле түбәндәгеләрне тәмин итәргә тиеш:

эксплуатацияләү процессында корылмаларның, нигезләреннән, яр буендагы кушылмаларның торышы турында дәрәс мәгълүмат алу максатында системалы күзәтүләр үткәргү;

ихтимал зарарлануларны һәм авария ситуацияләрен булдырмый калу чараларын үз вакытында эшләү һәм кабул итү;

ремонт эшләреннән һәм реконструкцияләү эшләреннән срокларын һәм ин нәтижәле һәм экономияле ысулларын билгеләү өчен техник мәгълүмат алу;

ГТС эшеннән оптималь эксплуатация режимнарын сайлау.

3.2. Табигый күзәтүләрне оештыру һәм гамәлгә ашыру

ГТСның торышын табигый күзәтүләр аларны сафка бастырганнан бирле оештырылырга һәм төзелеш һәм эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында давам ителергә тиеш.

Табигый күзәтүләрнең күләме һәм вакыты башта проект белән билгеләнә һәм алга таба, гидротехник корылмаларның торышына һәм техник таләпләрнең контрольгә үзгәрешләренә бәйле рәвештә, күзәтүләр нәтижәләре нигезендә үзгәртелергә мөмкин. Бу үзгәрешләр проект оешмасы белән килештерелгән житәкче карары буенча башкарыла.

Гидротехник корылмаларны күзәтүне оештырганда һәм үткәргәндә түбәндәге таләпләрне үтәргә кирәк:

бьеф дәрәжәләрен теркәү

бер-берсенә сәбәп-тикшерү бәйләлекләре белән бәйле параметрларны

бер үк календарь срокларда күзәтүләр башкару (жөйләрне - температураны ачу, басымга каршы тору - фильтрацион чыгым һ.б.);

төзелеш корылмаларын бетон аша ярыкларны һәм жөйләрне ачуның сезонлылығын, филтратлауны һәм су күренешләрөн, конкрет корылманың үз-үзен тоту үзенчәлеген исәпкә алган график буенча тикшерүне гамәлгә ашыру (налеталар барлыкка килү, түбән чиккә су чыгу, ярыкларның зарарлануы, атмосфера явым-төшемнәренен тәэсире һ.б.).

ГТСТА инструкция билгеләгән һәм анда каралган күләмдә түбәндәге күзәтүләр уздырылырга тиеш:

явым-төшемнәр һәм корылмалар һәм аларның нигезләренен күчеше;

деформацияләр, корылмаларда һәм облицовкаларда ярыклар; деформацион һәм төзелеш жөйләре торышы; грунт плотиналары, дамбалар, каналлар һәм киселешләрнен ныгытылган булулары; электр торбаүткәргечләрнен торышы;

Гидроузел бьефлары дәрәжәләре режимы, корылмалар һәм яр кушылмалары нигезендә фильтрацион режим, дренаж һәм филтратлау жайланмалары эше, корылмалар зонасында грунт сулары режимы;

агымның корылмаларга йогынтысы, аерым алганда, водобой һәм рисберма, төбе һәм ярлары юылу, су өсте кырларының кавитация жимерелүе, облицовкаларның ышкылануы һәм коррозияләнүе, утыруы, убылу күренешләре, бассейннарның чүп үсеп комлануы, сулыклар ярларын эшкәртү;

бозларның корылмаларга йогынтысы һәм бозлануы.

Кирәк булганда, проект нигезендә корылмаларның вибрациясе, конструкцияләрнен ныклыгы һәм температура режимы, металл һәм бетон коррозиясе, металл конструкцияләренен эретеп ябыштыру жөйләренен торышы, корылмаларның аерым участкаларында газ бүлеп чыгару һәм башка күзәтүләр һәм тикшеренүләр өчен махсус күзәтүләр оештырыла.

3.3. ГТС параметрларына инструменталь контроль методикалары, аларны үлчәү һәм тасвирлау

ГТСның торышын бәяләү буенча катлаулы һәм жаваплы эшләр башкару, аларның куркынычсызлыгын һәм приборлар һәм инструментлар кулланып ышанычлылығын арттыру чараларын эшләү өчен проект, махсулаштырылган һәм фәнни-тикшеренү оешмалары жәлеп ителергә тиеш.

3.4. ГТСны карау графигы

ГТС даими рәвештә корылмаларның торышын бәяләү, ремонт эшләре срокларын һәм күләмнәрен төгәлләштерү, аларны техник эксплуатацияләүне яхшырту буенча тәкъдимнәр эшләү, шулай ук барлык ремонт төрләренен сыйфатын яхшырту өчен даими техник тикшерүләргә дучар ителергә тиеш.

Корылмаларны планлы техник яктан тикшерү гомуми һәм сайлап алу мөмкинлегенә булырга мөмкин.

Гомуми тикшерүләренен елына ике тапкыр - язын һәм көзен уздырырга кирәк.

Корылмаларны гомуми язгы карау аларның торышын бәяләү һәм язгы яңгырлар эрегәннән соң язгы ташуга эзерлеген бәяләү өчен үткәрелә. Язгы карауда язгы ташу алдыннан агымдагы ремонт эшләре сроклары һәм күләмнәре тәгаенләнә, шулай ук киләсе жәйге чорга корылмаларны агымдагы ремонтлау һәм киләсе һәм алдагы елларга капитал ремонт буенча эшләр күләме

билгеләнә.

Гидротехник корылмаларның кышка эзерлеген тикшерү максатында көзгә гомуми тикшерү уздырыла. Бу вакытка ремонт буенча барлык жәйгә эшләр дә төгәлләнергә тиеш.

Сайлап алу тикшерүләре барышында аерым гидротехник корылмалар яки аларның аерым элементлары тикшерелә. Сайлап алу тикшерүләренең ешлыгы эксплуатацияләүнең жирле шартлары белән билгеләнә.

Планлы тикшерүләрдән тыш, гадәттән тыш стихияле күренешләрдән яисә аварияләрдән соң ГТСны чираттан тыш карау үткәрелергә тиеш.

3.5. Язгы ташулар алдыннан һәм язгы ташудан соң ГТС тикшерүләрен оештыру һәм үткәру

Ел саен язгы ташу чоры башланганчы су басуга каршы комиссия ГТСны язгы ташу үткәрүенә тикшерүләр үткәрә:

ГТС торышын гомуми карау;

югары суларны үткәрүгә бәйле йозак һәм жиһазларның торышын тикшерү;

уңайсыз метеорологик шартларны (яңгыр, кар капламы һ.б.) исәпкә алып, ГТСка автотранспорт йөрү һәм килү юлларын тикшерү.

ГТСның язгы ташу (су басу) узганнан соң, аеруча түбән бьефны беркеткәннән соң, шулай ук жиһазлар тикшерелергә, зарарланулары ачыкланырга һәм аларны бетерү сроклары билгеләнергә тиеш.

3.6 Күзәтү һәм үлчәүләр башкаручы вазыйфай затлар исемлеге

Кырынды авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе, шулай ук ГТС арендаторлары ГТСка күзәтү өчен җаваплы. ГТС милекчесе үз күрсәтмәсе белән ГТС эксплуатацияләү буенча җаваплы затны билгели һәм шартнамә төзелә.

3.7 Күзәтүләр һәм үлчәүләр нәтижәләрен эшкәртүне һәм анализлауны оештыру һәм гамәлгә ашыру

Күзәтүләрнең нәтижәләре тиешле ведомостьларга һәм журналларга языла. Гидротехник корылмаларны тикшерү нәтижәләре буенча акт төзелә, анда тикшерелгән объектның кыскача тасвирламасы, аның техник халәте, шулай ук инструкцияләрнең үтәлешен күзәтүне оештыру, ачыкланган житешсезлекләре, шулай ук ГТСның эш хәлендә тоту буенча тәкъдимнәр һәм киңәшләр күрсәтелә. Корылмаларны комиссияле тикшергәндә акт комиссиянең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланган.

Проект һәм башкарма документларны һәм гидротехник корылмаларны тикшерү нәтижәләрен өйрәнүне анализлау түбәндәгеләрне төгәл билгеләү максатыннан башкарыла:

корылмаларның техник торышы;

корылмаларның куркынычсызлыгын арттыру өчен махсус тикшеренүләрне башкару зарурилыгы;

гидротехник корылманың куркынычсызлыгын бәяләү һәм аны киметү сәбәпләрен анализлау

гидротехник корылманың техник төзек торышын һәм аның куркынычсызлыгын тәмин итү, шулай ук гидротехник корылманың авариясен булдырмау буенча чаралар.

3.8. Ремонт эшләрен эзерләү һәм уздыру регламенты, зарарлануларны

ремонтлау буенча типовой схемалар һәм карарлар эксплуатация персоналы тарафыннан кичекмәстән бетерелергә тиеш (куркыныч тудырган очракта).

Ремонт хезмәте күрсәтүнең бурычлары үз көчләре белән дә, подрядчы оешмалар көче белән дә башкарыла торган планлы һәм планнан тыш ремонт эшләрен уздыру исәбенә корылмаларны эшкә яраклы хәлдә тотуда да тора.

Гидротехник корылмаларда ремонт эшләрен башкару перспективалы (күпьяеллык), ел саен һәм айлык эш планнары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Ремонт эшләренең планнары түбәндәге нәтижәләр нигезендә төзелә:

- гидротехник корылмаларны системалы тикшерүләр, шул исәптән язгы ташулар узганнан соң;

- стихияле бәла-казалардан яисә һәлакәтләрдән соң чираттан тыш тикшерүләр (баш тартулар);

- инструменталь табигий күзәтүләрне, периодик һәм махсус тикшерүләрне һәм сынауларны үз эченә алган корылмаларның торышын системалы контрольдә тоту.

Авария хәлендәге яки кешеләр өчен куркыныч тудыручы яки терәк гидротехник корылмаларның һәм технологик жиһазларның эшкә яраклылыгына куркыныч тудыручы гидротехник корылмаларда ремонт эшләре кичекмәстән башкарылырга тиеш.

Башкарылган ремонт агымдагы һәм капитал булырга мөмкин. Капиталь ремонтка зыян салулары аларның эксплуатацияләренең ышанычлылыгын һәм куркынычсызлыгын киметә яки аларның эксплуатация мөмкинлекләрен чикли торган гидротехник корылмаларның конструкцияләрен яки аерым элементларын торгызу (алмаштыру) башкарыла торган эшләр керә.

Гидротехник корылмаларның агымдагы ремонтты гидротехник корылмаларның конструктив элементларын үз вакытында зарарлануларны бетерү юлы белән тузудан саклау эшләрен башкаруны күздә тоту.

Гидротехник корылмага капитал ремонт ясалганчы, кабул ителгән техник карарны нигезли торган ремонт проектын төзү, ремонт эшләрен оештыруның кабул ителгән ысулы, ремонтның билгеләнгән сроклары, чыгымнары булырга тиеш. Капиталь ремонт проектлары, ремонт ысулына бәйсез рәвештә (хужалык, подрядчы) төзелергә тиеш.

Гидротехник корылмаларның (дренаж һәм су үткәргүч элементлар) иң жаваплы элементларын капитал ремонтлау проектын төзүгә югары тизлекле агымнарның йогынтысына дучар булган өслекләр; түбән бьефта энергия агымын сүндергечләр; контроль-үлчәү аппаратуралары һ.б.лар), шулай ук аларның нигезләрен һәм яр бие кушылмаларын ныгыту эшләре буенча махсус оешмалар жәлеп ителергә тиеш.

Капиталь ремонттан соң гидротехник корылмалар кабул итүне билгеләнгән тәртиптә билгеләнгән комиссия башкара. Ремонт эшләрен кабул иткәндә аларның проектка туры килүе тикшерелергә тиеш. Аларны эксплуатацияләүгә комачаулый торган һәм әйләнә-тирә мохитнең экологик торышын һәм персоналның хезмәт иминлеген начарайта торган житешсезлекләр булган корылмаларны эксплуатациягә алу тыела.

4. ГТСны техник эксплуатациялэүнең төп кагыйдэләре

4.1. ГТСны эксплуатациялэгәндә куркынычсызлык техникасы таләпләре Эшләргә жибәрелгән затлар өйрәтеләргә һәм бу хакта таныклыкта таләпләр нигезендә язма белешмәгә ия булырга тиеш

Ремонт эшләрен башкарганда эшләр башкару проектында яисә технологик документациядә каралган операцияләрнең эзлеклелеге сакланырга тиеш.

Ташламалы корылма аларга чит предметлар элэгүдән, бозны яклаучы жайланмалардан сакланырга тиеш.

Хезмәт күпере койма яки култыкса белән жиһазландырылырга тиеш

Язгы ташу вакытында сусаклагычтагы суның биеклеген һәм су агызу корылмалары аша суның узуын, корылмаларның һәм дамбаларның торышын тәүлек бие күзәтеп тору билгеләнергә тиеш.

Су жыю һәм су жибәрү корылмаларын чистарту эшләре жаваплы житекче барында башкарылырга тиеш.

4.2. ГТСның техник төзеклеге һәм эшкә сәләтлелегенә төп күрсәткечләре

ГТСның техник төзеклеге һәм эшкә сәләтлелеге төп күрсәткечләре булып тора:

- проект үткәрү сәләтен тәмин итү;
- жир элементларының чүп басып ләм каплавын, жимерелүен һәм юылуын булдырмау;
- якындагы жирләрнең өске сулары белән су басуга юл куймау;
- аскы бьефларның юылмавы, рисбермнарның һәм сөзәк жирләрнең ныгуы зарарланмавы;
- гидравлик параметрлар (су өсте тигезлекләре, йозаклар ачылу биеклегенә һ. б.) буенча корылмалар тишеме аша су чыгымын тарировкалау һәм билгеләү мөмкинлегенә;
- корылма жөйләре аша су агымы булмау;
- эксплуатацион эшләр житештерүнең тиешле культураны, корылмаларны эстетик бизәү һәм төзекләндерү.

4.3. Авария хәлләре килеп чыккан очракта, су агызу корылмаларының үткәрүчәнлек сәләтенән артып киткән катастрофик ташулар вакытында үткәрелә торган чаралар

Житештерү инструкциясендә эксплуатацион персоналның авария хәлендәгә гадәттән тыш хәлләр вакытында эш планы баян ителәргә тиеш.

Персоналның гамәлләре авариягә куркыныч тудыручы мөмкин булган сәбәпләргә бетерүгә, ә аларны бетерү мөмкин булмаган очракта - авариядән килгән зыянны киметү буенча чараларны үтәүгә юнәлдереләргә тиеш.

План нигезендә билгеләнергә тиеш:

аварияле хәл килеп чыгу куркынычы турында персоналга һәм жирле халыкка хәбәр итү чаралары, төп һәм резерв элемент чаралары;

урнаштыру урыннары һәм аварияле материаллар һәм инструментлар күләнмәре;

жәлеп ителә торган транспорт чаралары һәм аларның төп маршрутлары.

ГТС һәм механик жиһазлар эшендә кешеләр өчен куркыныч тудыручы

һәм төп гидротехник корылмаларның һәм технологик жиһазларның тотрыклылығы һәм эшкә сәләтлелеге куркынычы тудыра торган хокук бозулар һәм процесслар кичекмәстән бетерелергә тиеш.

Мондый хокук бозуларга һәм процессларга түбәндәгеләр кертелгән:

утыру зоналары һәм жир ишелүе барлыкка килү белән фильтрацион процессларның һәм суффозия күренешләренең кискен көчәюе;

гидротехник корылмаларның һәм аларның иң чик мөмкин булган күрсәткечләрдән артып киткән һәм аларның тотрыклылығына янауы нигезләренә тигез булмаган утыруы;

су үткәргеч һәм су жибәрү корылмаларына су тыгылу, ишелү, бу исә гребень аша су агызу нәтижәсендә корылманың жимерелүенә китерергә мөмкин;

төп йозакларның яки аларның күтәртү механизмнарының, су агызу һәм су үткәргеч жайланмаларының сафтан чыгуы.

Инструкциядә авария хәлендәгә хәлләр килеп чыгуның иң ихтимал сәбәпләре билгеләнергә тиеш һәм персоналның аларны бетерү буенча эш планы төзелергә тиеш.

Авария хәлләренең килеп чыгу сәбәпләре булырга мөмкин:

гидроузелның су үткәрү корылмаларының исәп-хисап үткәрүчәнлегенән артып киткән чыгымнар белән югары су басу юлы узу;

сейсмик күренешләр;

тау битләренең төрлө ишелеп төшүе һәм ишелеп төшүе, шул исәптән биек дулкыннар барлыкка килгән сусаклагычта;

катастрофик атмосфера явым-төшемнәре (яңгыр, кар яву), боз һәм шуга күренешләре;

гидротехник корылмаларның нигезләре һәм кушылмалары урнашкан районда уңайсыз фильтрацион режимның начараюы;

гидротехник корылмаларның һәм аларның аерым элементларының эксплуатацияләү кагыйдәләрен бозуларга бәйлә ныклыгын һәм тотрыклылығын киметү

проектлаганда жибәрелгән хаталар аркасында төзелеш-монтаж эшләрен сыйфатсыз башкару;

Авария хәлләре килеп чыгу куркынычы янаганда мөмкин булган югары куркыныч зоналарының торышына көчәйтелгән контроль оештырырга, шулай ук стихиялә күренешләр барлыкка килү куркынычы турында тиешле дәрәжәдә органнарыннан даими мәғлүмат булырга тиеш.

Катастрофик күренешләр барлыкка килү куркынычы турында мәғлүмат булган очракта мөмкин булган аварияләргә булдырмау һәм бетерү, шулай ук зыянны киметү буенча кирәк чаралары белән түбәндәгә чаралар күрелергә мөмкин:

сусаклагычта су биеклеген киметү;

буаларның откосларын үстерү һәм ярларын ныгыту;

өстәмә су сиптерү тишекләрен урнаштыру яисә гидротехник корылмаларның иң жиңел торгызыла торган өлешләрендә проран төзөргә эзерләү;

сукайтарткыч һәм дулкын жибәрүче дамбалар һәм перемычкалар урнаштыру;

Жиһазларны һәм механизмнарны куркынычсыз урынга күчерү яки аларны мөмкин булган жәрәхәтлөрдән яклауны тәмин итү;

барлык су бибәрүче тишекләргә ачу мөмкинлеген тәмин итү; кирәк булганда – кысылып калган йозакларны шартлату.

Каршы тору жайланмалары, су кою һәм коткару чаралары төзөк хәлдә булырга һәм вакыт-вакыт тикшерелергә тиеш.

Гидротехник корылмаларны жиһмерү куркынычы барлыкка килгән барлык очрақларда ГТСтан түбән урнашкан барлык торак пунктларга ашыгыч хәбәр итү һәм халыкны куркыныч зонадан эвакуацияләү кирәк.

4.4. ГТС һәләкәтләрен бетерү өчен оешманың финанс (матди) резервлары булу:

Авыл жиһлеге бюджетында финанс резервлары каралмаган, гадәттән тыш хәлләргә бетерү өчен финанслау Әгерже муниципаль районының резерв фонды акчалары исәбеннән башкарыла.

4.5. Нормаль шартларда ГТСны эксплуатацияләү тәртибе, язгы ташу, су басу һәм тискәре температуралы экстремаль ситуацияләрдә куллану тәртибе

Нормаль шартларда гидротехник корылмалардан файдалану билгеләнгән параметрларны саклап калуға юнәлтелгән кирәкле, даими башкарыла торган түбәндәге чаралар комплексы белән билгеләнә:

сусаклагычтагы су биеклегенә НПУдан артмаска тиеш;

сусаклагычны тутырганда, суның артык өлөшөн, суның биеклеген рөхсәт ителгәннәрдән югарырак арттырмыйча, агызырга кирәк.

Язгы ташу (су басу)

Ел саен язгы ташу чоры башланганчы су басуға каршы комиссия төзелергә тиеш. Комиссия бурычына гидроузел һәм ГТСны зарарланулардан саклау аша су ташу (су басу) үткөрүне тәмин итү чаралары планын эшләү керә. Ташкыннарны үткөрүне (су басуны) үткөрү чаралары планы, Роскомгидрометның язгы ташу башлану һәм тәмамлану сроклары, аның үтү күләме һәм характеры, шулай ук язгы ташуның максималь күләменә нигезләнәп, алдан ук эшләнә һәм түбәндәгеләргә үз эченә ала:

сусаклагычны алдан эшкәртү режимы;

язгы ташу үткән вакытта гидроузелның эш режимы;

затворлар белән маневрлау графигы;

төзелеш материалларының авария запаслары һәм аларның урнашу урыннары исемлегенә (таш, ком, вак таш, урман материаллары, тыгызлау материаллары һ.б.), корылмаларның мөмкин булган урыннарын һәм жиһмерелүен бетерү өчен кирәкле исемлек, шулай ук транспорт чаралары, махсус киём, инструментлар һәм жиһазлар исемлегенә.

Язгы ташу (су басу) алдыннан эзерлек эшләре составына керә:

су басу комиссиясенә ГТС торышын гомуми карау;

ГТСНЫ, шул исәптән кар һәм дренаж суларын бүлөп бирүне тәмин итүчеләре жайланмаларны, план буенча ремонтлауны тәмамлау;

югары суларны үткөрүгә бәйлә затворларның һәм жиһазларның гамәлләрен тикшерү; затворларның ышанычлы эшен һәм аларның күтәртү жайланмаларын тәмин итү чараларын үтәү;

салкын чорға билгеләнә торган вакытлы корылмаларны һәм конструкцияләргә (запаннар, тепляк, агым ясаучылар һ.б.) сүтеп яки алып

ташлау;

юьлуга дучар булган урыннарда грунт корылмалары һәм ярларының ярларын өстәмә ныгыту; тотылган участокларда урнашкан электр тапшыру линияләрен бозлавык вакытында бозның нигезләрен һәм йогынтысын юдырудан саклау; корылмаларда, сыртында һәм кюве, бермаларында кар һәм боз катламнарыннан чистарту.;

язгы ташу (су басулар) вакытында авария бригадаларын оештыру, аларны үткәрүдә таләп ителергә мөмкин булган эшләр житештерүгә өйрәтү, куркынычсызлык техникасы буенча инструктаж үткәрү;

начар метеорологик шартларны исәпкә алып (яңгыр, кар капламы һ.б.) авария запаслары складларына һәм ГТСка автотранспорт өчен юлларны һәм подъездларны тикшерү һәм аларны төзек хәлдә тоту.

Әзерлек эшләрен тәмамлау срогы жирле шартларга бәйле рәвештә, ләкин Роскомгидрометның фаразы белән билгеләнгән язгы ташу башланганчы 15 көннән дә соңга калмыйча билгеләнә. Су ташуны үткәрү планында каралган чараларны вакытында үтәүне көн саен тикшереп торуга гамәлгә ашырыла.

ГТСны эксплуатацияләү инструкциясендә су басуга әзерләнү һәм узу чорында, бу чорга эксплуатация персоналы вазифаларын бүлөп, гидроузелда башкарыла торган эшләр исемлегенә китерелә.

Югары ташуларны үткәрәп жибәрү өчен форсировка каралган гидроузелларда суның биеклеген НПУ тамгасыннан югарырак күтәрү барлык су ташлагыч һәм су үткәрү тишекләрен тулысынча ачканда гына рөхсәт ителә. Су агымы кимегәндә су өсте тигезлегенә тамгасы кичекмәстән НПУга кадәр түбәнгә төшәргә тиеш.

ГТСның язгы ташу (су басу) узганнан соң, аеруча түбән бьефны беркеткәннән соң, шулай ук жиһазлар каралырга, зарарланулары ачыкланырга һәм аларны бетерү сроклары билгеләнергә тиеш.

Тискәре температурада ГТСны эксплуатацияләүгә әзерлек планына түбәндәге чаралар кертелергә тиеш:

кышкы чорда эшләү өчен билгеләнгән затворларның һәм аларга хезмәт күрсәтүче механизмнарның, шулай ук тыгызлауның төзеклеген тикшерү;

шауга жибәрү жайланмаларының әзерлеген, рәшәткә чистарту механизмнарын тикшерү;

инструментлар һәм жайланмалар (багрлар, тырмалар, пешнялар һ.б.) әзерләү;

корылмага керү юлларын әзерләү;

боз, шуга һ.б.. ташлау буенча алмаш бригадаларын оештыру,

Боз жибәрү бусага төбәндә житәрлек су катламын тәмин итеп, анын зарарлануына юл куймыйча, өске сулыксыман тишемнәр аша башкарылырга тиеш.

Корылмаларның кышкы шартлардагы эшкә әзерлегенә кышка әзерләнү комиссиясе тарафыннан тикшерелә.

5. ГТС куркынычсызлыгын тәмин итү

5.1. ГТС саклау системасы булу:

ГТСта сак системасы булу каралмаган.

5.2. ГТСта гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итүнең локаль

системасы булу һәм аны тоту:

ГТСтә гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итүнең локаль системасы булу һәм аны тоту каралмаган.

5.3. Авария-коткару формироваһиеләре булу:

ГТСтә эксплуатацияләгәндә авария-коткару формироваһиеләре булу таләп ителми.

5.4. Янғын куркынычсызлығы булу:

ГТСтә корылмаларны янғынга каршы саклауны оештыру, янғын куркынычсызлығы чаралары турында тиешле инструкциялар эшләү таләп ителми.

5.5. Сак яктыртуу системаларының булуы:

ГТСтә сак яктыртуу системалары булу каралмаган.

5.6. Элемтә, автоматика һәм телемеханика чараларының булуы:

Элемтә, автоматика һәм телемеханика чараларының булуы таләп ителми.

5.7. ГТСтә эксплуатацияләгәндә экологик куркынычсызлык:

Экологик куркынычсызлык дигәндә ГТС эшчәнлегенә шундый формасы аңлашыла, аның ваҡытында эксплуатацияләү хезмәте дәвамында барлык билгеләнгән процесслар, параметрлар һәм ГТСтәң үзлекләре геоэкологик чикләүләр кысаларында тискәре нәтижәләргә (экологик зыян) килеп чыгу куркынычы тудырмый.

5.8. Кушымта нигезендә җаваплы затлар һәм срокларын күрсәтеп, ГТС куркынычсызлығын тәмин итү буенча кирәкле чаралар һәм таләпләр исемлеге (планы).

Татарстан Республикасы Әгерҗе
муниципаль районының «Кырынды
авыл җирлеге» муниципаль
берәмлеге милкендәге гидротехник
корылмаларны (буаларны) имин
эксплуатацияләү кагыйдәләренә
кушымта

Җаваплы затлар һәм срокларын күрсәтеп, ГТС куркынычсызлыгын тәмин итү
буенча кирәкле чаралар һәм таләпләр исемлеге (планы)

Чаралар атамасы	Башкару сроклары	Башкару өчен җаваплы
Гадәттән тыш хәлләрдә ГТСның эксплуатация персоналын укыту	Елга бер тапкыр	Авыл җирлеге Башкарма комитеты
ГТСТА авария хәлендәге хәлләрне локальләштерү һәм бетерү буенча хезмәтләр күрсәтүгә, кирәк булганда, шартнамәләр төзү	Декабрьгә кадәр	Авыл җирлеге Башкарма комитеты
Ростехнадзорның Идел бие идарәсе тарафыннан планлаштырылган тикшерүләр һәм комиссияле рейдлар тикшерүләр уздырганда ачыкланган хокук бозуларны бетерү	Күрсәтелгән срокларда	Авыл җирлеге Башкарма комитеты, арендатор
Чүп-чардан, куаклыктан чистарту үткөрү	Таләп ителгән саен	Авыл җирлеге Башкарма комитеты, арендатор
Язгы ташу чорында зыян күргән ГТСТА ремонт-торгызу эшләре башкару	октябрьгә кадәр	Авыл җирлеге Башкарма комитеты, арендатор
Су чыгару корылмалары коеларындагы су агызу корылмаларының, задвижкаларның һәм затворларының барлык затворларын тикшерү	октябрь	Авыл җирлеге Башкарма комитеты, арендатор
Файдалану буенча инструкцияләр нигезендә буаларны агызу	Инструкция нигезендә	Эксплуатация өчен җаваплы
Су җибәрү коеларында чүп арматурасының тундырылуына юл куймау буенча чаралар күрү (салам җәю яки кое капкасына кар сибү юлы белән коеларны җылыту)	ноябрь	Эксплуатация өчен җаваплы